

находиться на найнижчому рівні за останні 10 років, і хоча, викоринити цей вид покарання не вдасться ще досить довго, ми повинні прикласти усі зусилля для того, щоб хоча би не змінювати цю статистику.

Список використаних джерел:

1. Смертна кара у США [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2001. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/875384.html>.
2. Authorized Methods [Електронний ресурс] // Death Penalty Information Center – Режим доступу: <https://deathpenaltyinfo.org/methods-execution>.
3. Descriptions of Execution Methods [Електронний ресурс] // Death Penalty Information Center – Режим доступу: <https://deathpenaltyinfo.org/descriptions-execution-methods?scid=8&did=479#injection>.

Іванова Ю.В.

студент,

Запорізький національний технічний університет

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Згідно з філософським світоглядом і свободу, і відповідальність можна осмислити тільки у світі, де існує об'єктивна зумовленість. Ухвалюючи рішення і діючи на основі знання об'єктивної необхідності, людина здатна формувати в собі почуття відповідальності перед суспільством за свої вчинки. Відповідальність зумовлена рівнем розвитку суспільної свідомості, рівнем соціальних відносин, наявними соціальними інститутами. І навіть тоді, коли людина несе відповідальність перед собою, своєю совістю, в ній відображаються існуючі для неї соціальні зв'язки і відносини. Поняття свободи пов'язане і з поняттям відповідальності, а останнє, у свою чергу, з поняттям покарання [1, с. 137].

Під час визначення меж кримінальної відповідальності слід обов'язково зазначити деякі моменти. Початком реалізації кримінальної відповідальності в межах кримінально-правових відносин є передбачені законом дії відповідної посадової особи або органу стосовну суб'єкта злочину, внаслідок яких передбачаються його визначені та встановлені законом обов'язки та права.

Після набрання обвинувальним вироком із призначенням покарання законної сили кримінальна відповідальність реалізується в межах кримінально-виконавчих відносин, тобто під час відбування покарання. Слід підкреслити, що на цьому етапі кримінально-правові відносини продовжують «своє життя». Це пов'язано з наявністю в особи судимості, яка покладає на неї певні кримінально-правові та загально-правові наслідки. Відбуття покарання

завершує етап реалізації кримінальної відповідальності в межах кримінально-виконавчих відносин [2, с. 83].

Після того, як особа відбула покарання, кримінальна відповідальність реалізується в межах кримінально-правових відносин за умови, що особа перебуває у стані судимості. І лише за умови її погашення або зняття кримінальної відповідальності завершується в повному обсязі. Це останній етап кримінальної відповідальності.

Отже, кримінальна відповідальність виникає з учиненням особою передбаченого КК України діяння, яке має ознаки складу злочину, і завершується погашенням або зняттям судимості.

Щодо початкового моменту виникнення кримінальної відповідальності існує декілька поглядів. Наприклад, кримінальна відповідальність настає з моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду. Але початковий момент виникнення кримінальної відповідальності не пов'язаний із набранням законної сили обвинувальним вироком суду. Загалом кримінальна відповідальність не виникає внаслідок її констатації у вирокі або в іншому процесуальному документі. Вона є наслідком неправомірної поведінки особи, яка скоїла передбачене КК України діяння, що містить склад злочину.

У науці кримінального права це поняття небезспірне. Різні автори початок кримінально-правових відносин пов'язують із порушенням кримінальної справи, інші – з моментом притягнення особи як обвинуваченого або моментом винесення судом обвинувальним вироком, або з моменту набрання обвинувальним вироком законної сили [3, с. 92].

Вирішення питання про момент настання кримінальної відповідальності подано в рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням МВС України щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканість) від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп-99, а саме: «В аспекті порушених у конституційному поданні МВС України питань положення ч. 3 ст. 80 Конституції України треба розуміти так:

1.1. Кримінальна відповідальність настає з моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду...» [4].

З іншого боку, згідно з п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК України притягнення до кримінальної відповідальності – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

Притягнення до кримінальної відповідальності як стадії кримінального переслідування починається з моменту настання кримінальної відповідальності через уживання двох аналогічних із правового погляду понять – «настає» і «починається».

Суб'єкти цих правовідносин: з одного боку, держава в особі правоохоронних органів і суду з моменту вчинення злочину набуває право

застосовувати певні заходи щодо притягнення злочинця до кримінальної відповідальності, а з іншого – особа, яка свідомо вчинила заборонене кримінальним законом діяння, зобов'язана підкоритися певним заходам примусу з боку держави, маючи право вимагати від держави, щоб такі заходи застосовувалися з додержанням вимог закону.

Згідно з ч. 1 ст. 62 Конституції України: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду». Але це положення Конституції зовсім не означає, що до моменту постановлення обвинувального вироку суду подія злочину не вважається юридичним фактом, що породжує охоронні кримінально-правові відносини, а людина, яка вчинила злочин, не має відповідати за вчинене. Якщо не зважати на це, то кримінальне переслідування особи та притягнення її до кримінальної відповідальності до винесення обвинувального вироку позбавляється свого матеріального (кримінально-правового) обґрунтування і фактично стає незаконним. Між іншим, кримінальне переслідування особи пов'язане з кримінально-правовими нормами, оскільки поняття злочину визначено кримінальним законом [1, с. 139].

З цього погляду саме з моменту вчинення злочинного діяння виникає (починається) кримінальна відповідальність, тобто виникають суб'єкти кримінально-правових відносин, а також їхні суб'єктивні права та юридичні обов'язки. Таку подію, як вчинення злочину, не можна зарахувати лише до зміни правосуб'єктності особи, яка вчинила злочин, або до діяльності органів попереднього розслідування чи суду щодо такої особи [5, с. 313]. Але на законодавчому рівні визначено, що винність особи, яка вчинила діяння, заборонене законом, доводиться у законному порядку відповідними органами, досліджується в процесу судового розгляду справи і встановлюється обвинувальним вироком суду, який водночас визначає і міру покарання за вчинений злочин. З цього загального положення щодо призначення та застосування покарання за вчинений злочин закон передбачає деякі винятки, зокрема суд може визначати особу винною у вчиненні злочину, але за наявності передбачених ч. 4 ст. 70 КК України («...якщо після постановлення вироку у справі буде встановлено, що засуджений винен ще і в іншому злочині, вчиненому ним до постановлення попереднього вироку») підстав звільнити таку особу від покарання і в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України, постановити обвинувальний вирок без призначення покарання. Але і в цьому разі вчинення діяння, що виписано в законі як злочин, є початком кримінальної відповідальності, що існує як з моменту розслідування справи в суді та винесення обвинувального вироку і закінчення погашення або зняття судимості.

Такий висновок повною мірою узгоджується з положенням кримінального закону. Так, ч. 1 ст. 2 КК України зазначено, що підставою

кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину. Тому логічні та законні дії працівників правоохоронних органів з відкриття кримінального провадження, затримання особи, яка вчинила злочин, обрання їй запобіжного заходу тощо. Протилежна думка дає підстави для того, щоб усі ці дії вважати як незаконні.

При цьому слід зазначити, що кримінальна відповідальність може завершуватись до погашення або зняття судимості. Йдеться про звільнення від кримінальної відповідальності на підставах, які передбачені Загальною та Особливою частинами КК України [1, с. 142].

Таким чином, удосконалення законодавчого опису та ознак певних діянь, конкретизація законодавчої конструкції норм, які визначають межі кримінальної відповідальності будуть сприяти підвищенню ролі кримінального закону саме в протидії злочинності. Межі кримінальної відповідальності – це об'єктивні та суб'єктивні критерії конкретизації обсягу юридичного обов'язку винного, визначені кримінально-правовими нормами, з моменту вчинення злочину до повної реалізації індивідуально визначеної форми відповідальності у зв'язку з вимушеним зізнанням, передбачених КК України обмежень особистого, майнового або іншого характеру та правових наслідків учиненого ним злочину, що покладаються на нього спеціальними органами держави. Виходячи з характеристики законодавчої бази визначення меж кримінальної відповідальності України, якого недостатньо для продуктивної протидії злочинності, кримінальному законодавству бракує цілісності в досконалості за цим напрямом.

Список використаних джерел:

1. Гнатенко Є. С. Деякі питання визначення меж кримінальної відповідальності / Є. С. Гнатенко // Вісник Академії митної служби України. Серія : «Право». – 2014. – № 2 (13). – С. 136-140.
2. Дудоров О. О. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання : поняття, правова природа, значення / О. О. Дудоров // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. пр. Юридичні науки. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. – № 1. – С. 204-211.
4. Галабала М. В. Кримінально-правова наука незалежної України : проблеми загальної частини : монографія / М. В. Галабала. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 240 с.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за Конституційним поданням МВС України щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканість) від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп / 99 (справа № 1-15/99) // Юридичний вісник України. – 1999. – № 47. – С. 7-11.
6. Дмитрук М. Правова природа кримінального проступку / М. Дмитрук // Право України. – 2011. – № 9. – С. 309-314.